

### בס"ד. שיחת ליל ג' פ' לך, ז' מרחשון ה'תשמ"ו.

בלתי מוגה

א. אודות ענינו המיוחד של שבעה במרחשון — כותב אדמו"ר הזקן בשו"ע שלו בהלכות תפלה<sup>1</sup>:

"מתחילין לשאול (גשמים) בא"י מליל ז' במרחשון, לפי שהיא ארץ הרים וצריכה לגשמים מיד אחר החג, והי' ראוי לשאול בה מיד אחר החג, אלא שאיחרו השאלה ט"ו ימים אחר החג, כדי שיגיע האחרון שבישראל שעלה לרגל, לביתו לנהר פרת, שהוא מקום ישוב היותר רחוק מירושלים, ולא יעצרנו הגשם".

וממשיך לאחרי זה — בחצאי עיגול: "ואף לאחר החורבן היו מתאספים ג"כ מכל הסביבות בירושלים לרגל, כמו שעושים גם היום, לפיכך לא בטלו תקנת חכמים שתקנו השאלה בא"י בו' במרחשון".

וכל זה אינו אלא בנוגע לארץ ישראל, משא"כ בחוץ לארץ, "כבבל וכיוצא בה, שאינה ארץ הרים כא"י, וא"צ לגשמים מיד אחר החג — מתחילין בליל ס' אחר תקופת תשרי", ומסיים, "ואנו מנהגנו כבני בבל בכ"מ".

ב. והנה, לאחרי שמבאר אדמו"ר הזקן את זמן שאלת הגשמים בארץ ישראל ובחוץ לארץ — ישנה אריכות הדברים בנוגע לדעה אחרת, שלא נתקבלה להלכה:

בנוגע ל"מנהגנו כבני בבל בכל מקום", ובנדו"ד, שבמדינותינו שואלים גשמים כבני בבל ולא כבני א"י — "יש שתמהו וחלקו ע"ז", וסברתם: "אף שאנו הולכים אחר חכמי בבל בכ"מ, ועושים כמותם במקום שנחלקו חכמי בבל וחכמי א"י, מפני שתלמוד בבלי הוא עיקר — זהו בדבר איסור והיתר וחיוב ופטור וטומאה וטהרה, אבל בדבר התלוי בצורך השעה, ואין בו שינוי לעבור על ד"ת, ראוי לילך אחר השנים והמקומות והזמן", ובנדו"ד — שאלת גשמים: "בבל שוכנת על מים רבים, וא"צ לגשמים עד ס' לתקופה, או הי' זמן הזרע מאוחר בכבל, אבל בארצות אלו, שזמן הזרע הוא מחצי תשרי ואילך, הדבר ידוע שאם לא ירדו גשמים מיד אחר הזרע שהוא מתקלקל, שהעופות והעכברים יאכלוהו כולו, למה לא נעשה כבני ארץ ישראל ששואלין הגשמים בו' במרחשון"?!

ומוסיף לבאר: "כי בדבר זה אין מחלוקת בין בני בבל ובין בני ארץ ישראל, שיתנו אלו טעם לדבריהם שראוי לעשות כך ואלו נותנים טעם שראוי לעשות כמותן, אלא שבבבל היו עושים כפי הצריך להם, ובא"י כפי הצריך להם,

(1) רסק"ז — מתענית י, א.

וכן בכל ארץ... ראוי לעשות בה כפי הצריך לכולה, אפילו לשאול גשמים בימות החמה כו".

ואעפ"כ — מסיק אדמו"ר הזקן — "לענין הלכה לא נתקבלה סברא זו. שכבר נהגו מעולם בכל תפוצות ישראל שבחו"ל לילך אחר בנייב בזה". ורק אם "טעה בה היחיד ושאל מטר בכרכת השנים — יכול לסמוך על סברא זו כדיעבר ואינו מחוייב לחזור... וה"ה אם בארצות אלו טעה היחיד ושאל מטר מז' במרחשוון ואילך, אינו מחוייב לחזור".

ג. אמנם, אריכות דבריו של אדמו"ר הזקן בענין זה — דורשת ביאור והסבר:

בשו"ע אדמו"ר הזקן נתבארו אמנם גם טעמי ההלכות, שכן, בענין זה מתבטא החילוק שבין שו"ע של אדמו"ר הזקן לשו"ע של הב"י — שבשו"ע הב"י הוכחו רק פסקי-הלכות ללא טעמים (מכיון שסמך על חיבורו הארוך על הטור, ששם נתבארו טעמי ההלכות כו), ואילו בשו"ע של אדמו"ר הזקן נתבארו גם טעמי ההלכות.

ובלשון הרבנים בני הגאון המחבר בהקדמתם לשו"ע: "משמיא אסכימו על ידי הרב הקדוש הנ"ל (הרב המגיד) לחפוש בחפש מחופש בתלמידיו למצוא איש אשר רוח אלקים בו להבין ולהורות הלכה ברורה, מתון ומסיק אליכא דהלכתא הלכות בטעמיהן... לסדר כל פסקי דינים הבאים בש"ע ובכל האחרונים כלשון צח מילתא בטעמא".

אבל אעפ"כ, המדובר הוא בנוגע לטעמי ההלכות, בהתאם למטרת חיבור השו"ע — ספר של פסקי-הלכות למעשה בפועל (בהוספת טעמי ההלכות): משא"כ בנוגע לסברא שלא נתקבלה להלכה — אין מקום, לכאורה, לבאר סברא זו, ועאכו"כ באריכות גדולה, בספר שכל ענינו הוא פסקי-הלכות למעשה בפועל.

ובנוגע לעניינינו:

הן אמת שהזכרת סברא זו (שבארצות אלו יש לעשות כבני א"י ששואלים גשמים מז' במרחשוון) יש בה נפק"מ להלכה, ש"יכול לסמוך על סברא זו כדיעבר" (אם טעה ושאל גשמים מז' מרחשוון) — אבל אעפ"כ, אי משום הא, די להזכיר אודות סברא כזו, אבל אין צורך לבאר את הטעם דסברא זו באר היטב, ובפרט באריכות גדולה כזו?!

ד. ויש לומר הביאור באריכות דבריו של אדמו"ר הזקן אודות סברא זו — ע"ד המוסר — שבענין זה באה לידי ביטוי אחדותם של ישראל:

עד שבעה במרחשוון — לא ניכר חילוק בין בני ארץ-ישראל לבני חוץ-

בלתי מוגה

לארץ, מכיון שכולם אומרים בתפלתם נוסח שוה: "ותן ברכה". אמנם, כשמגיע ליל ז' מר-חשון — יודע יהודי הנמצא בחוץ-לארץ, שמכירו הנמצא בארץ-ישראל התחיל לומר בתפלת מעריב "ותן טל ומטר לברכה", ואילו הוא — מכיון שנמצא בחוץ-לארץ, ממשיך לומר "ותן ברכה". ובמילא, יש כאן ענין של חילוק ופירוד, לכאורה, בין בני ארץ-ישראל ובני חוץ-לארץ. ועל זה אומרים לו, שלאמיתתו של דבר אין כאן פירוד וחילוק ביניהם, כי:

לכל לראש, הרי הסיבה לשינוי הנוסח אינה אלא מפני פס"ד השו"ע, ציווי התורה, אשר, בזה גופא מודגש ענין האחדות — "תורה אחת לכולנה". ונוסף לזה, בדין זה גופא מודגשת אחדותם של בני חוץ-לארץ עם בני ארץ-ישראל — שכן, בשו"ע עצמו מובא שיש סברא שבני חוץ-לארץ צריכים לנהוג כבני ארץ-ישראל לשאול גשמים בז' במר-חשון, ולא עוד, אלא שסברא זו נתבארה באריכות הביאור ובטוב טעם ודעת! ורק בנוגע לפועל לא נתקבלה סברא זו, ובזה גופא — לא מפני שאין זו סברא המובנת ומתקבלת כזו, כי אם מפני טעם נוסף, טעם צדדי, לכאורה, "שכבר נהגו מעולם בכל תפוצות ישראל שבחו"ל לילך אחר בני בכל בזה", ובמילא, לא רצו לשנות את המנהג כזו.

ונמצא, שבז' מר-חשון מודגשת אחדותם של ישראל, אחדותם של בני חוץ-לארץ עם בני ארץ-ישראל, ואדרבה, בהדגשה יתירה לגבי אופן האחדות שלפני ז' מר-חשון — שכן, לפני ז' מר-חשון, הרי מלכתחילה אין קס"ד באופן אחר (מכיון שבכל המקומות אומרים אותו נוסח), משא"כ בז' מר-חשון, שאז ישנו ערעור, לכאורה, על האחדות שביניהם, ואעפ"כ, בא"ד ומאשר את ענין האחדות (מכיון שגם אצל ב"ד ישנה סברא חזקה שבני חו"ל צריכים להתנהג כבני א"י, ורק בגלל טעם צדדי לא נתקבל הדבר לפועל) — אזי ענין האחדות הוא ביתר הדגשה ותוקף, כיתרון האור כזו.

ה. והנה, הדגשת ענין האחדות בסברא הנ"ל (שגם בני חו"ל צריכים לשאול גשמים בז' מר-חשון כמו בני א"י) היא בהתאם לכללות הטעם דשאלת גשמים בא"י בז' מר-חשון (ולא מיד אחר החג) — "כדי שיגיע האחרון שבישראל שעלה לרגל, לביתו לנהר פרת, שהוא מקום ישוב היותר רחוק מירושלים, ולא יעצרנו הגשם" — כפי שנתבאר בארוכה בשנים שלפנ"ז (וכבר נדפסו הדברים<sup>2</sup>) שבזה בא לידי ביטוי הענין דאהבת ישראל ואחדות ישראל:

לאחרי החג — היו בני יוצאים מביהמ"ק ומירושלים (ששם היו במצב של אחדות), ומתפזרים לכל ד' רוחותי של ירושלים, למזרח למערב לצפון

(2) לקו"ש ח"כ ע' 378 ואילך. ועוד.

ולדרום, איש איש למקומו, עד לנהר פרת. מקום ישוב היותר רחוק מירושלים. ואעפ"כ, גם כמצב כזה מודגשת אחדותם של ישראל — כפי שהדבר בא לידי ביטוי בתפלת מעריב דליל ז' במר-חשוון, שכל בני שבארץ ישראל דואגים עבור טובתו של "אחרון שבישראל", שלא יעצרנו הגשם, ועד כדי כך, שבגלל זה מאחרים כולם לשאול גשמים ט"ו ימים אחר החג! והגע עצמך:

שאלת גשמים היא צורך חיוני ביותר לקיומו של האדם, שכן, ע"י ירידת גשמים צומחים תבואה ופירות בשדות וכרמים בכל גבולה של ארץ ישראל, וכתוצאה מזה מקבלים בני"א את מזונם, החל מהמזון העיקרי — לחם, "לחם לבב אנוש יסעד"<sup>3</sup>. ומכיון שכן, מובן, שכדי שכל בני"א שבארץ ישראל יקבלו את מזונם בעתו ובזמנו — יש צורך לשאול גשמים מיד אחר החג, "לפי שהיא (ארץ ישראל) ארץ הרים וצריכה לגשמים מיד אחר החג".

ולאידך, טובתו של "אחרון שבישראל" שלא ירדו גשמים עד שיגיע לביתו, "שלא יעצרנו הגשם" — אינה צורך חיוני הנוגע לקיומו, ענין של פקו"נ, כי אם, שלא יתרטב מהגשם... כלומר, ענין של נוחיות בלבד.

ואעפ"כ, מצד גודל הענין דאהבת ישראל ואחדות ישראל, הרי טובתו הפרטית של "אחרון שבישראל" (יהודי אחד שגר במקום ישוב היותר רחוק מירושלים) בענין של נוחיות בלבד (שלא יתרטב בגשם) נוגעת לכלל, עד כדי כך, שגם כאשר מדובר אודות שאלת גשמים, דבר הנוגע לכל בני"א שבארץ ישראל (לא רק ל"אחרון שבישראל" בלבד, כי אם לכל בני"א שבא"י, החל מבני"א הדרים בסמיכות מקום לירושלים, עד לבני"א הדרים על הגבול הקרוב), ולא עוד, אלא שזהו צורך חיוני ביותר (לא רק ענין של נוחיות בלבד) — מאחרים כל בני"א בא"י את "שאלת הגשמים" ט"ו ימים אחר החג, כדי ש"אחרון שבישראל" יוכל להגיע לביתו בקלות ובנוחיות, שלא יתרטב מהגשם אפילו ביום האחרון להליכתו בדרך!

ו. ויש להוסיף בזה — בעומק יותר, ובהקדים:

בנוגע לאיחור דשאלת גשמים ט"ו ימים אחר החג מפני הדאגה לטובתו של "אחרון שבישראל" — מתעוררת שאלה פשוטה:

ישנה הלכה פסוקה שהחיוב דשאלת צרכיו הוא מצות עשה מן התורה — מצות התפלה, "חיוב מצות זו... שיהא אדם... שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשה ובתחנה"<sup>4</sup>. ומכיון שכן, הרי בני"א שצריכים לגשמים מיד אחר החג ("לפי שהיא ארץ הרים וצריכה לגשמים מיד אחר החג") — חייבים ע"פ הלכה

(3) תהלים קד, טו. (4) רמב"ם ריש הל' תפלה.

לשאל גשמים מיד לאחרי החג.

וכמו כן ישנה מצות עשה מן התורה "ונשמרתם מאד לנפשותיכם"<sup>5</sup>, ולא רק בענינים הנוגעים לפקר"נ ממש, אלא יתירה מזה: אפילו בנוגע לענין של צער בלבד, ובזה גופא, לא צער הנשמה (שהיא העיקר), כי אם צער הגוף הגשמי והחומרי — "אין לאדם רשות על גופו כלל... לצערו בשום צער, אפילו במניעת איזה מאכל ומשקה" (כפי שפוסק אדמו"ר הזקן בחלק ששי דשו"ע שלו<sup>6</sup>), וטעם הדבר — כמבואר בפוסקים<sup>7</sup> ש"אין נפשו של אדם קנינו אלא קנין הקב"ה!"

כלומר: בעלותו של יהודי על הגוף הגשמי אינה אלא כדי שישתמש בו לעבודת ה'. כשם שמשתמש בשאר עניני העולם לצורך עבודת ה'; אבל לצער את הגוף, "בשום צער, אפילו במניעת איזה מאכל ומשקה" — הרי זה דבר המושלל לגמרי, וזאת — לא רק אצל אדם חלש, כי אם אצל כאו"א, אפילו גיבור שבגיבורים, שמניעת איזה מאכל ומשקה בודאי לא תזיק לבריאות הגוף! ]זולל וסובא" — הרי זה איסור מן התורה<sup>8</sup>; אבל בנוגע למאכל ומשקה שהם צרכי הגוף — אסור למנוע אותם מהגוף, ולצער את הגוף, מכיון שהגוף אינו שלו, כי אם נכסיו של הקב"ה].

ישנו אופן אחד שאז מותר הדבר — "אא"כ עושה בדרך תשובה", וטעם הדבר — "שצער זה טובה היא לו", כלומר, באופן כזה אין הדבר נחשב לצער כלל, ואדרבה — "טובה היא לו"; אבל ענין של "צער" — מושלל בתכלית. ומכיון שכן, נשאלת שאלה פשוטה: כיצד יתכן שבגלל אהבת ישראל (הדאגה לטובתו של "אחרון שבישראל") ידחו (א) את המצות עשה לבקש צרכיו שצריך להם למשך ט"ו יום, (ב) וגם את האיסור לצער את הגוף, שכן, עיכוב של ט"ו יום בשאלת (ויירדת) גשמים (שעל ידם נעשה מאכל ומשקה לגוף) גורם צער לגוף? ויש להוסיף בזה:

הצורך בגשמים וצער הגוף הוא דבר של ודאי, שהרי דבר ברור הוא שא"י "לפי שהיא ארץ הרים, צריכה לגשמים מיד אחר החג", וכמו כן דבר ברור הוא שעיכוב הגשמים (וכתוצאה מזה — עיכוב צמיחת התבואה כו') גורמת לצער הגוף;

ולאידך, הדאגה ל"אחרון שבישראל", שיוכל לשוב לביתו מבלי שיצטער בגשם — יכול להתעורר בה ספק, שהרי יתכן שלא נתחייב כלל לעלות לרגל,

(5) ואחתנן ה' טו' וראה ברכות לב, סעי"ב ובחרא"ג מהרש"א... (6) הלי נזקי גוף ונפש ס"ד... (7) דב"ז הלי סנהדרין ספ"ח... (8) תצא כא, ית' רמב"ם הלי ממרים רפ"ז.

## ליל ז' מר-חשון

אם מפני שאין לו קרקע<sup>9</sup>, או שאר האופנים שבהם פטור ע"פ תורה מעלי<sup>10</sup> לרגל<sup>11</sup>.

ואעפ"כ, לא זו בלבד שאינו צריך לשאול גשמים מיד אחר הרגל, אלא עוד זאת, אסור לשאול גשמים לפני ז' מר-חשון, עד כדי כך, שאם שאל גשמים לפני ז' מר-חשון, לא יצא י"ח התפלה, וצריך לחזור!!

אמנם, אהבת ישראל ואתדות ישראל הו"ע גדול ונפלא ביותר, ועד כדי כך, שיש להשתדל כזה אפילו על הספק כו', אבל אעפ"כ, לא יתכן שדחיית שאלת גשמים בגלל אהבת ישראל (אפילו באופן של ודאי) — תהי' בניגוד, ח"ו, להלכה שצריך לבקש צרכיו ואסור לצער את הגוף!

ומכיון שכן, יש למצוא את הביאור וההסבר לדבר — כיצד ניתן ע"פ הלכה לדחות את שאלת הגשמים בשביל אהבת ישראל.

ז. ויש לומר הביאור בזה:

כאשר יהודי חדור ברגש של אהבת ישראל ואחדות ישראל כדרוש — הרי בידעו שקיימת אפשרות (אפילו על הספק בלבד) ש"אחרון שבישראל" שנמצא עדיין בדרך ולא הגיע לביתו בנהר פרת, יצטער על הגשם שירטיבנו כששה כמר-חשון, יום האחרון להליכתו בדרך — לא יתכן שירגיש צורך בירידת גשמים להשקות את שדותיו, ולא יתכן שיהנה מירידת הגשמים שיצמיחו את שדותיו, כאשר יש מקום לחשוש שהדבר יגרום צער ל"אחרון שבישראל"!

ועפ"ז מובן כיצד ניתן לדחות את שאלת הגשמים ע"פ הלכה — למרות המצות-עשה דבקשת צרכיו:

המצות עשה דבקשת צרכיו היא — כאשר יהודי מרגיש את הצורך בדבר, וענין זה — אם להרגיש את הצורך אם לאו — ניתן לבעלותו של יהודי, ובנדוד, בהיותו חדור ברגש של אהבת ישראל, הרי בידעו שעד ליל ז' מר-חשון יתכן ש"אחרון שבישראל" יצטער על הגשם, אינו מרגיש צורך בירידת גשמים, ומכיון שכן, הרי במצב כזה אין כל ציווי לבקש על ירידת גשמים, שהרי אין לו צורך בדבר!

וכמו כן מובן גם בנוגע לאיסור דצער הגוף:

בפועל ממש — אין כאן דבר המצער את הגוף, שכן, גם כאשר ישאל גשמים בששה כמר-חשון, לא יקבל הגוף את הלחם (שיצמח כתוצאה מירידת גשמים שביקש עליהם) בו כיום, כי אם לאחרי כו"כ חדשים, ובמילא, כאשר

<sup>9</sup> פסחים ח, ב. ירושלמי פאה פ"ג ה"ז. <sup>10</sup> רמב"ם הל' תגיגה רפ"ב. <sup>11</sup> רמב"ם הל' תפלה פ"י ה"ח.

**בלתי מוגה**

אינו שואל גשמים בששה במר-חשון, אין כאן צער גופני בפועל ממש; אלא מאי, הצער הוא בנוגע לשכל והסברה במוח ורגש הלב (שיודע עתה שצמיחת התבואה תתעכב משך זמן בגלל העיכוב בשאלת וירידת הגשמים), ובכן, בידעו שירידת גשמים בששה במר-חשון עלולה לגרום צער גופני ל"אחרון שבישראל" — אזי מתבטל אצלו כל הרצון לירידת גשמים בשדהו (לפני ז' מר-חשון), ובמילא, אין לו שום צער (גם בשכל ורגש) מזה שאינו שואל גשמים, ואדרבה, אם ירדו גשמים לפני ז' מר-חשון — יצטער על צערו של "אחרון שבישראל" שמתעכב בדרך!

וגדולה מזו מצינו — בנוגע לצער גופני ממש (מניעת מאכל ומשקה בפועל ממש):

"אין לאדם רשות על גופו... לצערו בשום צער אפילו במניעת איזה מאכל או משתה, אא"כ עושה בדרך תשובה, שצער זה טובה היא לו" (כנ"ל ס"ו). ולא עוד, אלא שצער הגוף במניעת מאכל ומשקה יכול להתהפך ולהיות דבר הגורם לידי תענוג:

מצינו בהלכות שבת — ש"מוחר להתענות תענית חלום בשבת... לפי שאין כאן ביטול עונג שבת לגמרי... התענית הזו תענוג הוא לו"<sup>12</sup>, ולא עוד, אלא "שיש<sup>13</sup> לו עונג מהתענית יותר ממה שיהי' לו כשיאכל וישתה":

כלומר: אע"פ שבדרך כלל יש תענוג לאדם באכילה ושתי, ומטבעו מתאוה לכך (תאוה שהיא ע"פ הלכה, כמוכן, ולא תאוה שהיא היפך ההלכה ח"ו), אעפ"כ, הרצון בענין התענית, מהפך את העונג באכילה שיהי' לו עונג מהתענית.

ומזה מוכן גם בעניננו — שמצד רצונו בטובתו של "אחרון שבישראל", מתבטל אצלו רגש הרצון והצורך בירידת גשמים בשדהו, ולא זו בלבד שאינו מצטער על כך שאינו יכול לבקש גשמים, אלא אדרבה, אילו היו יורדים גשמים לפני ז' מר-חשון, הי' מצטער בגלל צערו של "אחרון שבישראל".

נמצינו למדים עד כמה גדולה הדגשת הענין דאהבת ישראל ואחדות ישראל שבדבר — שלא זו בלבד שבגלל טובתו של "אחרון שבישראל" מוכן לוותר על הצרכים שלו, אע"פ שוויתור כזה גורם לו צער, אלא אדרבה: בהיותו תדור ברגש של אהבת ישראל ואחדות ישראל, אינו מרגיש צורך בירידת גשמים לפני ז' מר-חשון, ולא עוד, אלא שירידת גשמים לפני ז' מר-חשון תצער אותו, בידעו שקיימת אפשרות (אפילו על הספק בלבד) שגשמים אלו יגרמו אי-נעימות ל"אחרון שבישראל"!

(12) שו"ע אדה"ז הל' שבת ספ"ח ס"ג. (13) שם ס"ז.

ת. והחידוש שבדבר — שהרגש של אהבת ישראל ואחדות ישראל בדרגא נעלית כזו שייך לכאו"א מישראל:

יהודי פשוט שמתפרנס מעבודת האדמה [שכן, עד ביאת משיח צדקנו — הסדר הרגיל הוא ש"אדם חורש כו' וזורע"<sup>14</sup>, ורק לאחר ביאת משיח — "מלאכתן נעשית ע"י אחרים", כמ"ש<sup>15</sup> "ועמדו זרים ורעו צאנכם"<sup>14</sup>], ורואה בשדה הסמוכה לשדה שלו, שבעל השדה, אינו-יהודי, חורש וזורע וממתין לגשם, ובראותו שעדיין לא ירדו גשמים, אינו יכול להמתין עוד ומשקה את השדה כדרך שמשקין אותה במקומות שאין יורדים גשמים ("והשקית ברגלך"<sup>16</sup>) — הרי רואה שמצד טבע הארץ זקוקה ארץ-ישראל לגשמים עתה, דאל"כ, לא ה' האינו-יהודי מטריח את עצמו להשקות את שדהו.

וא"כ, נשאלת השאלה: מניין הוודאות שגם יהודי פשוט זה חדור ברגש של אהבת ישראל, עד כדי כך, שכידעו שיתכן ש"אחרון שבישראל" יצטער מהגשמים, אזי אינו מרגיש צורך בירידת גשמים — שאז נפטר (ע"פ הלכה) מהחויב דשאלת גשמים מצד בקשת צרכיו, מכיון שאינו מרגיש צורך בדבר? !  
הן אמת שיהודי שחדור ברגש של אהבת ישראל ואחדות ישראל כדרוש לא ירגיש צורך בגשמים כאשר "אחרון שבישראל" עלול להצטער מהם; השאלה היא, אבל, האם יהודי פשוט זה (שרואה במוחש את הצורך בגשמים אצל שכנו האינו-יהודי) אכן חדור ברגש של אהבת ישראל ואחדות ישראל, עד כדי כך, שע"פ הלכה נפטר הוא משאלת גשמים משום בקשת צרכיו (מיד כשצריך לדבר, ולא לדחות זאת לזמן מאוחר יותר, כפשוט), לפי שאינו מרגיש צורך בדבר? !

ובכן, ישנו פס"ד ברור בשו"ע בנוגע לכל בני"י, שמכיון ש"כל ישראל בחזקת כשרות"<sup>17</sup>, "ועמך כולם צדיקים"<sup>18</sup>, הרי כאשר יודעים (מעצמם, או שמודיעים להם מה שכתוב בשו"ע) שיתכן ש"אחרון שבישראל" לא הגיע עדיין לביתו, ובמילא יצטער על כך שיעצרנו הגשם [לא מדובר אודות רוב בני"י, כי אם "אחרון שבישראל" בלבד, ואצלו גופא — אין זה דבר ודאי, כי אם על הספק בלבד, ספק ספיקא וכו'] — דבר ברור הוא שאצל כאו"א מישראל יתבטל כל הרצון והצורך בירידת גשמים לפני ז' מר-חשון! !

ועד כדי כך, שבאמרו "ותן ברכה" בתפלת ששה במר-חשון, ורואה בסידורו שלמחרתו יתחיל לומר "ותן טל ומטר לברכה" — הרי ביום שלפניו אינו מרגיש צורך בגשמים, ולא עוד, אלא שירידת גשמים בששה במר-חשון תגרום לו צער, בידעו שיתכן, אפילו על הספק וספק ספיקא, ש"אחרון

(14) ברכות לה, ב. (15) ישעי"א, ט. (16) עקב יא, י. (17) רמב"ם הל' קידוש"ח פ"ב ה"ב. ורואה גם הל' יסוה"ת ספ"ז. (18) ישעי"א, ס. כא. ורואה סנהדרין רפ"א. רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ה.



שבישראל" יצטער ביום האחרון להליכתו בדרך!

ומכל זה מובן באיזו מדה ניתן לכאור"א מישראל הכח היכולת והרשות ככל הקשור לאהבת ישראל — לא רק שיחליט בעצמו שכך ראוי וצריך להיות, אלא עוד זאת, שכל מציאותו תהי' חדורה באהבת ישראל, עד כדי כך, שהדבר ישפיע על הרגשת צרכי גופו!

ומכיון שכן, הרי לא נותר לו אלא לגעת ("צורירן זיך") ב"אצבע קטנה" בלבד<sup>19</sup>, כדי שהרגש דאהבת ישראל ואחדות ישראל יבוא בגלוי ובפועל ממש.

ט. ההוראה מכל האמור לעיל בנוגע למעשה בפועל — "המעשה הוא העיקר"<sup>20</sup> — שיש להוסיף בענין דאהבת ישראל, עד לאופן דאחדות ישראל, שזוהי תכלית השלימות דאהבת ישראל.

ובפרטיות יותר:

בחודש תשרי — אין חידוש מיוחד בענין האחדות, דמכיון שחודש תשרי "מרוכה במועדות"<sup>21</sup>, הרי במשך החודש ישנם ריבוי הזדמנויות שבהם נפגשים רבים מישראל (ענין האחדות) בבית-הכנסת ובבית-המדרש, וכל זה — באווירה של חגיגות ושמחה ("מועדות"), דבר המוסיף עוד יותר בענין האחדות, מכיון שהשמחה פורצת את כל הגדרים, מחיצות והבדלות, בין אחד לשני.

אמנם, לאחרי חודש תשרי, כשמסתיימים ימי המועדים, עד למועד האחרון דחודש תשרי, שמחת-תורה, ומתחילים ימי החול דחודש מר-חשון, כפי שהדבר ניכר ומודגש בענין התפלה (שהיא בתכלית הדיוק) שמתחילים לומר "תחנון" — הרי למרות שכאור"א חוזר למקומו ולעסקיו, "מעשיך" ו"דרכיך", יש לזכור, ויתירה מזה: להמשיך "לחיות", עם האחדות והשמחה שאפפה את כאור"א מישראל במשך חודש תשרי.

ובזה גופא ישנו חילוק בין התקופה שלפני ז' מר-חשון (עד ששה במר-חשון) לבין התקופה שמתחילה בז' מר-חשון:

לפני ז' מר-חשון — אין צורך בענין של "זכרון" (ועאכו"כ שלא שייך שישכח דבר זה), שכן, כל המושג של "זכרון" נופל על דבר שאינו מונח לפניו על השולחן, משא"כ בנדו"ד, הרי מונחים לפניו על השולחן "שיריים" של שמח"ת... "שיריים" גשמיים, או "שיריים" רוחניים!

לנגד עיניו נצב כמו חי השמחה והריקוד דשמח"ת, עלייתו לתורה בשמח"ת, כלומר, לא רק באופן של זכרון בעלמא, כי אם זכרון מתוך געגועים

<sup>19</sup> ראה קה"ר בתחלתו וש"נ. <sup>20</sup> אבות פ"א מ"ז. <sup>21</sup> ב"י לטור או"ח סתצ"ב (ד"ה ומ"ש). שר"ע אדה"ז שם ס"ב. וראה גם השלמה לשו"ע אדה"ז או"ח סקל"א ס"ח.

ותשוקה!...

היכן הוא – שואל את עצמו מתוך רגש של געגועים – אותו מעמד ומצב נפלא שבו עמד בשעת השמחה והריקודים או בעת העלי' לתורה בשמח"ת?!

ומכיון שכן, מובן, שזכרון זה אינו באופן ד"נזכרים ונעשים"<sup>22</sup> בלבד, עשי' בעלמא, כי אם עשי' שחזרה ברגש של שביעת-רצון ותענוג!

וכל זה נמשך עד ששה במר-חשון, ובלשון הש"ס<sup>23</sup>: "ט"ו יום אחר החג כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת", כלומר, עד ששה במר-חשון נמשך עדיין ה"רגל", "דומה להם כאילו הם עדיין בארץ ישראל עסוקים בעניני הרגל", ורק ז' מר-חשון הוא "אחר החג".

ועד כדי כך, שדבר זה בא לידי ביטוי גם בעניני העולם, "מעשיך" ו"דרכיך" – כפי שמצינו<sup>24</sup> בנוגע לדיני ממונות, שגם בימינו אלו (בזמן הגלות), כאשר כותבים בשטר "אחר הרגל", פירושו, ז' מר-חשון, היינו, שגם בזמן הגלות נמשך ה"רגל" עד ששה במר-חשון, ורק ז' מר-חשון הוא "אחר הרגל".

ונמצא, שבנוגע להתחלת חודש מר-חשון, עד ששה בו – אין כל חידוש בכך שעדיין נמשכת אוירת האחדות והשמחה דחודש תשרי, מכיון שזמן זה שייך עדיין ל"רגל".

החידוש הוא, איפוא, שגם "אחר הרגל", כלומר, מז' מר-חשון, צריכים לדעת שאין זה באופן שעוזבים את הרגל והולכים ממנו, אלא אדרבה, צריכים לדעת ולזכור שימים אלו באים בהמשך ל"רגל", "אחר הרגל", ועד כדי כך, שההמשך ל"רגל" ("אחר הרגל") מודגש אפילו בכתיבת שטר בעניני ממונות! ומכיון שכן, יש להמשיך את אוירת האחדות והשמחה ד"רגל" גם בז' מר-חשון, ח' מר-חשון, וכל שאר הימים שלאח"ז, במשך כל השנה כולה – כתורת והוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו<sup>25</sup> שכל הימים טובים דחודש תשרי הם ענינים כלליים המשפיעים על כל השנה כולה.

וענין זה בא לידי ביטוי בהתחלת שאלת גשמים בארץ ישראל בז' מר-חשון – להורות שהתחלת תקופת ימי החולין דכל השנה כולה ("אחר הרגל") היא מתוך הדגשת גודל והפלאת הענין דאהבת ישראל ואחדות ישראל (כפי שהדבר בא לידי ביטוי באיחור שאלת הגשמים ער ז' במר-חשון, ולא מיד אחר הרגל, כנ"ל בארוכה), על מנת להמשיך זאת על כל השנה כולה.

22 אסתר ט, כת, וראה רמ"ז בס' תיקון שובבים, הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט, 23 תענית שם, כ"מ כת, א, 24 ש"ך חו"מ סמ"ג סקמ"ז, 25 ד"ה צהר תעשה תשי"ב פ"ג (ע' 49).

בלתי מוגה

י. ויה"ר אשר בעמדנו בו' מרחשון, התחלת תקופת ימי החולין דכל השנה כולה — תהי' עבודת כאו"א מישראל במשך כל השנה כולה חדורה בעניני ה"רגל" דשמח"ת.

ולכל לראש — בנוגע לענין השמחה, ובאופן ד"זמן שמחתנו", לשון רבים, כמבואר בלקו"ת<sup>26</sup> דקאי על חיבור ב' השמחות — "ישמח ישראל בעושיו"<sup>27</sup>, ו"ישמח הוי" במעשיו"<sup>28</sup> (כמדובר בהתוועדות שלפנ"ו<sup>29</sup> בנוגע לשמח"ת), אשר, כתוצאה מזה, נפעל עילוי והוספה בכל עניני העשי' שלו — שגם הענינים ד"מעשיך" ו"דרכיך" חדורים בשמחה, שמחת ישראל ושמחת הוי', מכיון שנעשים באופן ד"לוי'ם שמים"<sup>30</sup>, ויתירה מזה — עיי'ז ניתוסף בענין ד"דעהו"<sup>31</sup>, ידיעת הקב"ה, עד ל"אכיתת המצאו"<sup>32</sup>.

וכמו כן בנוגע לענין האחדות שב"רגל", הקשור אף עם ענין השמחה (כנ"ל ס"ט) — שכל עניני העבודה במשך כל השנה כולה חדורים באהבת ישראל ואחדות ישראל, ובפשטות — שמשפיע על כל אלו הסמוכים אליו, על כל הסביבה כולה, ועל ידם — על כאו"א מישראל ועל כל בני' בכל קצוי תבל. ועיי'ז שמוסיפים באהבת ישראל ואחדות ישראל — הרי מכיון שמתבטלת ה"סיבה" לכך ש"גלינו מארצנו" (היפך הענין דאהבת ישראל<sup>33</sup>), אזי בדרך ממילא וברגע חדא מתבטל גם ה"מסובב", "גלינו מארצנו", וזוכים לגאולה האמיתית והשלימה במעשה בפועל, "המעשה הוא העיקר".

ובפשטות — שתיכף ומיד ממש יוצאים כל בני' מהגלות, "בנערינו ובזקנינו גו' בכנינו ובבנותינו"<sup>34</sup>, "קהל גדול ישוכו הנה"<sup>35</sup> — לארץ ישראל, "ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"<sup>36</sup>, כולל — "ירחיב ה' אלקיך את גבולך"<sup>37</sup>,

ושם גופא — לירושלים עיר הקודש, "קרית מלך רב"<sup>38</sup>, "עיר שחוכרה לה יחדיו"<sup>39</sup>, ושם גופא — ל"הר הקודש"<sup>40</sup> ולבית המקדש, "מקדש אדני' כוננו ידיך"<sup>41</sup>,

במהרה בימינו ממש, בעגלא דידן ממש.

\* \* \*

יא. כל האמור לעיל שייך לז' מרחשון בכל שנה ושנה. ונוסף לזה, ישנם

26) שמע"צ פח, ד ואלין. 27) תהלים קמט, כ. 28) שם קד, לא. 29) שיחת ש"פ בראשית ס"ה. 30) אבות פ"ב מי"ב, וראה רמב"ם הלי' דעות ספ"ג, טושו"ע או"ח סרל"א. 31) משלי ג, ה. וראה רמב"ם שם. טושו"ע שם. טו"ע אדה"ז שם סקניו ס"ב, וראה לקו"ש ח"ג ע' 907. 932. ועוד. 32) רמב"ם ריש הלי' יסוה"ת. 33) ראה יומא ט, ב. 34) בא י, ט. 35) ירמ"י לא, ז. 36) עקב יא, יב. 37) ראה יב, כ. שופטים יט, ח. וראה רמב"ם הלי' רוצח ושמירת נפש פ"ח ה"ד. 38) תהלים מח, ג. 39) שם קכב, ג. וראה ירושלמי חגיגה פ"ג ה"ו. 40) ישעי' כז, יג. 41) בשלה טו, יז ובפרש"י.

בלתי מוגה